

SK

SK

SK

EURÓPSKA KOMISIA

Brusel, 2.2.2011
KOM(2011) 25 v konečnom znení

**OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU
HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV**

**RIEŠENIE PROBLÉMOV NA KOMODITNÝCH TRHOCH A TRHOCH
S NERASTNÝMI SUROVINAMI**

1. ÚVOD

Komoditné trhy v nedávnej dobe preukázali zvýšenú volatilitu a došlo k dovtedy nevídaným zmenám cien. Ceny na všetkých najdôležitejších komoditných trhoch vrátane trhu s energiami, kovmi a minerálmi, poľnohospodárskymi produktmi a potravinami značne narástli v roku 2007 a dosiahli vrchol v roku 2008. Od druhého polroka 2008 ceny značne klesli a od leta 2009 majú znovu stúpajúci trend. Tieto cenové výkyvy boli v rôznej miere premietnuté do spotrebiteľských cien, čo niekedy viedlo k sociálnym nepokojom a nedostatku.

Súčasný vývoj je dôsledkom najmä série zmien v globálnych schémach ponuky a dopytu, ako aj krátkodobých výkyvov na kľúčových komoditných trhoch a trhoch s nerastnými surovinami. V rokoch 2002 až 2008 došlo k značnému nárastu dopytu po surovinách, ktorý bol spôsobený silným globálnym hospodárskym rastom, najmä v Číne a iných rozvíjajúcich sa krajinách. Nárast dopytu bude posilnený rýchlou industrializáciou a urbanizáciou v krajinách ako Čína, India a Brazília. Čína je už v súčasnosti najväčším spotrebiteľom kovov na svete. Jej podiel na spotrebe medi napríklad za posledných 10 rokov narástol z 12 % na 40 %¹. Cenové výkyvy boli zhoršené rôznymi štrukturálnymi problémami v dodávateľských a distribučných reťazcoch jednotlivých komodít vrátane dostupnosti dopravnej infraštruktúry a služieb. Tento vývoj nastal v dobe, keď si zachovanie konkurencieschopnosti európskeho priemyslu vyžaduje účinný a stály prístup k surovinám.

Na trhoch je navyše citelný zvýšený vplyv finančného sektora. V posledných rokoch totiž došlo k značnému nárastu investičných tokov na trhy s komoditnými derivátmi. V rokoch 2003 až 2008 napríklad inštitucionálni investori zvýšili investície na komoditných trhoch z 13 miliárd USD v roku 2003 na 170 až 205 miliárd USD v roku 2008. Finančná kríza rastúci trend prerušila, avšak finančné pozície na mnohých trhoch v roku 2010 dosiahli, alebo dokonca presiahli maximá z roku 2008, pričom značne narástli predovšetkým investície indexovaných obchodníkov. Hoci diskusia o relatívnej dôležitosti viacerých faktorov, ktoré ovplyvňujú ceny komodít, je stále otvorená, je jasné, že pohyby cien na jednotlivých komoditných trhoch navzájom v rastúcej miere súvisia a že komoditné trhy sú tesnejšie prepojené s finančnými trhmi².

Tento vývoj viedol k zvýšeniu potreby politickej odpovede s cieľom zmierniť negatívne dôsledky takýchto pohybov na výrobcov a spotrebiteľov, predovšetkým tých najzraniteľnejších. Vyvolal pozornosť na najvyššej politickej úrovni, vrátane nedávnych samitov G20.

Problémy s cenami komodít a nerastných surovín sú úzko prepojené a dotýkajú sa politík v oblasti finančných trhov, rozvoja, obchodu, priemyslu a vonkajších vzťahov. Európska komisia preto podnikla niekoľko iniciatív. Už v roku 2008 upozornila na strategickú dôležitosť stanovenia vhodných politík pre suroviny prostredníctvom spustenia iniciatívy

¹ World Metals Statistics Bureau – 2009 Yearbook.

² CFTC „Staff report on commodity swap dealers and index traders with Commission recommendations“, Washington, 2008. American Economic Review; Oznámenie Komisie KOM(2008) 821 v konečnom znení „Ceny potravín v Európe“ a sprievodný pracovný dokument útvarov Komisie SEK(2008) 2971 „Pracovná skupina pre úlohu špekulácie v súvislosti s pohybmi cien poľnohospodárskych komodít – Existuje na komoditných trhoch špekulatívna bublina?“

v oblasti surovín³. Odvtedy podnikla v tomto rámci opatrenia určené na riešenie udržateľného prístupu k surovinám v rámci EÚ aj mimo nej, ako aj s cieľom riešiť recyklovanie a efektívne využívanie zdrojov. Začala tiež s podrobným preskúmaním vývoja na komoditnom trhu všeobecne a o cenách potravín a najmä o bezpečnosti dodávky potravín⁴. V reakcii na finančnú krízu spustila rad opatrení zameraných na zlepšenie regulácie, integrity a transparentnosti finančných trhov a nedávno predložila návrh na reguláciu energetických trhov.

Toto oznámenie predstavuje prehľad pokroku dosiahnutého v každej z týchto oblastí a krokov, ktoré sú plánované na ďalšie zlepšenie. Táto činnosť je súčasťou stratégie Európa 2020 na zabezpečenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu a je úzko prepojená s hlavnou iniciatívou Európa efektívne využívajúca zdroje⁵. Táto iniciatíva bude zohľadnená v činnosti G20, ktorej členovia sa na samite v Pittsburghu dohodli, že „na riešenie nadmernej volatility cien komodít treba zlepšiť reguláciu, fungovanie a transparentnosť finančných a komoditných trhov“⁶. Tento záväzok bol posilnený na samite G20 v Soule v novembri 2010, na ktorom sa členovia skupiny zaviazali riešiť volatilitu na potravinovom trhu a nadmernú volatilitu cien fosílnych palív⁷.

2. VÝVOJ NA GLOBÁLNYCH KOMODITNÝCH TRHOCH

Základné faktory vrátane neočakávaných zmien globálnych ekonomických podmienok, spojených so silným rastom dopytu v rozvíjajúcich sa trhovách ekonomikách, zohrali kľúčovú úlohu pri zmenách na komoditných trhoch⁸. K ďalším faktorom, ktoré tiež zohrali úlohu, patrí nedostatočné zásobovanie, menová politika a v nedávnych rokoch rozličné ad hoc politické opatrenia. Exportné obmedzenia, opatrenia na hraniciach a zmeny skladovacích politík mali vplyv na ceny potravín v období, ktoré predchádzalo kríze cien potravín v roku 2008. Zvýšené využívanie poľnohospodárskej pôdy na výrobu obnoviteľnej energie posilnilo spojitosť cien energie a poľnohospodárskych výrobkov. Zmeny cien sa ešte viac prehĺbili v dôsledku rôznych štrukturálnych problémov v zásobovacích a distribučných reťazcoch rôznych komodít⁹.

Každý komoditný trh funguje odlišne v závislosti od povahy komodity, potrieb obchodníkov a historického vývoja. Na organizáciu komoditných trhov, podobne ako aj na určenie vývoja cien neexistuje jednotný model. Niektoré obchody s komoditami prejavujú vysokú úroveň štandardizácie, kým na iných trhoch sa spôsob, akým sa obchody uskutočňujú, môže meniť v závislosti od konkrétnych potrieb jednotlivých účastníkov trhu. Trhy s derivátmi¹⁰ na báze komodít existujú dlhú dobu a zohrávajú úlohu pri poistení rizík výrobcov a spotrebiteľov rôznych komodít. Tak ako je možné obchodovať odlišnými spôsobmi so základnými

³ KOM(2008) 699 „Iniciatíva v oblasti surovín – zabezpečovanie našich nevyhnutných potrieb pre rast a zamestnanosť v Európe“.

⁴ KOM(2009) 591 „Lepšie fungovanie potravinového reťazca v Európe“ a KOM(2010) 127 „Politický rámec EÚ na pomoc rozvojovým krajinám pri riešení výziev v oblasti potravinovej bezpečnosti“.

⁵ KOM (2010) 2020, „Európa 2020“ a KOM (2011) 21, „Európa, ktorá efektívne využíva zdroje: hlavná iniciatíva v rámci stratégie Európa 2020“.

⁶ Pozri <http://www.pittsburghsummit.gov/mediacenter/129639.htm>

⁷ Pozri http://www.g20.org/Documents2010/11/seoulsummit_declaration.pdf

⁸ Pozri napríklad IOSCO, Task Force on Commodity Futures, Report to the G20. novembra 2010.

⁹ KOM(2009) 591 „Lepšie fungovanie potravinového reťazca v Európe“.

¹⁰ Derivát je možné vymedziť ako finančné aktívum, vo všeobecnosti ako zmluvu medzi dvomi a viac zmluvnými stranami, ktorej hodnota sa odvodzuje od iných aktív, cenných papierov alebo indexov.

komoditami, je možné obchodovať s derivátmi na bilaterálnom základe, vo všeobecnosti na mimoburzovom trhu (OTC), alebo prostredníctvom organizovaných búrz. Úloha finančných inštitúcií, ako aj dôležitosť derivátov, sa navyše na jednotlivých trhoch odlišuje. V nasledujúcich častiach sa skúma špecifický vývoj na trhoch s energiami a poľnohospodárskymi komoditami a nárast vzájomnej závislosti komoditných trhov a súvisiacich finančných trhov.

2.1. Vývoj na fyzických trhoch

2.1.1. Energia (ropa, elektrická energia, plyn)

Trhy s ropou a pohonnými hmotami sú integrované, likvidné a globálne a vo všeobecnosti sa verí, že ich správanie určujú najmä ekonomické zásady, ale aj geopolitické úvahy, postoj Organizácie krajín vyvážajúcich ropu (OPEC) a nefyzické obchody. V súvislosti s finančnými a derivatívnymi investičnými nástrojmi a technológiami obchodovania došlo k značným zmenám. Na samite skupiny G20 v Soule bola zdôraznená dôležitosť riadne fungujúcich a transparentných energetických trhov pre ekonomický rast. Úsilie bolo vynaložené v súvislosti s transparentnosťou fyzického trhu, volatilitou cien fosílnych palív a postupným ukončením neúčinných dotácií fosílnych palív.

Trh s plynom, ktorý je v rastúcej miere ovplyvnený vývojom nekonvenčných zdrojov, bol tradične založený na dlhodobých mimoburzových (OTC) zmluvách. V dôsledku šírenia skvapalneného zemného plynu (LNG) sa s plynom v rastúcej miere obchoduje na globálnom a likvidnom trhu, ktorý nadobúda črty komoditného trhu. Trh s elektrickou energiou je najmenej globalizovaný, keďže jej transport na dlhé vzdialenosti je obmedzený kvôli fyzikálnym príčinám nemožnosti skladovania a energetických strát. Geografický rozsah trhu je preto menší ako v prípade ostatných energetických komodít.

Trhy s elektrickou energiou a plynom v EÚ sú ako výsledok vnútorného trhu v rastúcej miere integrované. Bol zaznamenaný rozvoj energetických búrz alebo iných organizovaných trhov a OTC trhov sprostredkovaných maklérmí, ktoré môžu byť využité na fyzické dodanie a pri poistení rizika. Aj naďalej sú však trhové ceny do značnej miery citlivé na dostupnosť skutočnej a očakávanej výroby, keďže elektrickú energiu nemožno skladovať v priemyselnom rozsahu.

2.1.2. Poľnohospodárstvo a bezpečnosť potravinového reťazca

Väčšina poľnohospodárskych komodít, predovšetkým plodiny, podliehajú výrazným sezónnym produkčným schémam a ich produkciu nie je vždy možné pružne prispôbiť zmenám cien a dopytu. To znamená, že pre poľnohospodárske trhy je charakteristický určitý stupeň volatility. Rastúce napätie na poľnohospodárskych trhoch môže byť zhoršené štrukturálnymi faktormi ako demografický rast, tlak na poľnohospodársku pôdu a vplyvy zmeny klímy. Volatilita cien poľnohospodárskych komodít sa však v poslednej dobe zvýšila na nebývalú úroveň. Tento vývoj bol zaznamenaný na medzinárodných trhoch aj v rámci EÚ a na spotových a termínovaných trhoch. V rámci EÚ sa v dôsledku viacerých reforiem spoločnej poľnohospodárskej politiky (CAP) znížil počet dotovaných cien a súvisiacich opatrení opatrenia. V dôsledku toho sú výrobcovia a obchodníci v zvýšenej miere vystavení vývoju trhových cien, a je pravdepodobnejšie, že využijú termínované trhy na poistenie rizík. Rastie tiež obchodovanie s opciami a OTC derivátmi. Tieto faktory do určitej miery vysvetľujú zvýšenú aktivitu európskych búrz a nastoľujú predovšetkým dve otázky: otázku

bezpečnosti potravinového reťazca a potrebu zvýšenej transparentnosti na trhoch s poľnohospodárskymi derivátmi.

Bezpečnosť potravinového reťazca bola určená ako jeden z hlavných prvkov budúcej reformy CAP¹¹. Silný poľnohospodársky sektor je dôležitý, aby vysoko konkurencieschopný potravinársky priemysel zostal dôležitou súčasťou ekonomie a obchodu v EÚ a bol tiež významným účastníkom na medzinárodných trhoch. To je dôvod, prečo EÚ v kontexte dauhaského kola rokovaní o rozvoji prijala dôležitý poľnohospodársky balík, podmienený dosiahnutím ambicióznejšej, vyváženej a komplexnej celkovej dohody.

Nadmerná volatilita cien potravín ovplyvňuje výrobcov aj spotrebiteľov a má vážne dôsledky na bezpečnosť potravinového reťazca v rozvojových krajinách, ktoré potraviny dovážajú. V čase rekordných cien potravín, ako napríklad v rokoch 2007 až 2008, mnoho chudobných ľudí v rozvojových krajinách znížilo príjem potravín¹². Zvýšenie cien potravín v roku 2010 môže viesť k ďalšiemu zhoršeniu podvýživenosti, zvýšeniu humanitárnych potrieb, sociálneho napätia a nepokojov medzi slabšími spotrebiteľmi vo svete. Vyššie globálne ceny by mohli stimulovať poľnohospodársku produkciu, mechanizmy prenosu cien sú však často nedokonalé. V mnohých rozvojových krajinách komoditné trhy často nie sú napojené na svetové trhy, alebo sú signály o cenách na svetových trhoch na domáce trhy prenesené prinajlepšom so značným omeškaním, takže reakcia domácej ponuky je často oneskorená.

Viaceré analýzy Organizácie pre výživu a poľnohospodárstvo (FAO), OECD, Komisie a iných subjektov boli zamerané na vývoj ponuky a dopytu, zhoršený krátkodobými ekonomickými a politickými faktormi (vrátane exportných obmedzení). Tento vývoj čiastočne vysvetľuje pozorovanú extrémnu cenovú volatilitu, vrátane faktorov špecifických pre finančné trhy, ktoré môžu znásobiť cenové výkyvy. Z prognóz pre poľnohospodárske komodity, stanových viacerými organizáciami vrátane aktuálneho strednodobého výhľadu Komisie, vyplývajú napriek pretrvávajúcim nejasnostiam tri závery:

- Očakáva sa, že ceny poľnohospodárskych komodít zostanú aspoň v najbližšej budúcnosti na úrovni, ktorá je vyššia ako historické priemery, čím sa zvráti dlhodobý trend poklesu.
- Odhaduje sa, že cenová volatilita zostane tiež vysoká, aj keď pretrvávajú nejasnosti s ohľadom na príčiny a trvanie.
- Je pravdepodobné, že aj ceny vstupov používaných v poľnohospodárstve zostanú na úrovni vyššej, ako sú historické trendy.

Kombinácia uvedených faktorov naznačuje, že vyššie ceny poľnohospodárskych komodít nemusia znamenať vyššie príjmy pre poľnohospodárov, najmä ak sú ich marže znížené rastúcimi nákladmi. Okrem toho sú evidentné potenciálne problémy pre krajiny, ktoré sú čistými dovozcami potravín, a všeobecne pre najzraniteľnejších spotrebiteľov, pokiaľ dôjde k inflácii cien potravín. Aj keď určitá miera variability je neoddeliteľnou súčasťou poľnohospodárskych trhov, nadmerná volatilita neprospieva výrobcovi ani spotrebiteľovi.

¹¹ KOM(2010) 672. SPP do roku 2020.

¹² FAO, WFP, The State of Food Insecurity in the World, október 2010.

2.1.3. Suroviny

Suroviny zahŕňajú metalické a industriálne minerály, stavebné materiály, drevo, prírodný kaučuk. Na rozdiel od elektrickej energie sa so surovinami obchoduje globálne. V súvislosti s cenami a trhmi sa medzi surovinami rozlišuje hlavne podľa toho, či sa s nimi obchoduje na burze. So základnými kovmi ako hliník, meď, olovo, nikel, cín a zinok sa napríklad obchoduje na burzách, z ktorých má globálnu vedúcu pozíciu London Metals Exchange (LME). S mnohými surovinami, ktoré sú pre EÚ kritické, ako sú napríklad kobalt, gálium, indium a vzácne zeminy, sa však na LME neobchoduje. Trh s týmito materiálmi je menej transparentný a v porovnaní s inými materiálmi sa obchoduje s veľmi malými množstvami.

Globálne trhy s kovmi a minerálmi vo všeobecnosti fungujú cyklicky na základe ponuky a dopytu. V rokoch 2002 až 2008 došlo k značnému nárastu dopytu po surovinách, ktorý bol spôsobený silným globálnym hospodárskym rastom, najmä v rozvojových krajinách. To sa odrazilo v bezprecedentne vysokých úrovniach cien. Súčasný trendy naznačujú, že dopyt po surovinách bude opäť poháňaný budúcim vývojom rozvojových ekonomík a rýchlym šírením kľúčových základných technológií.

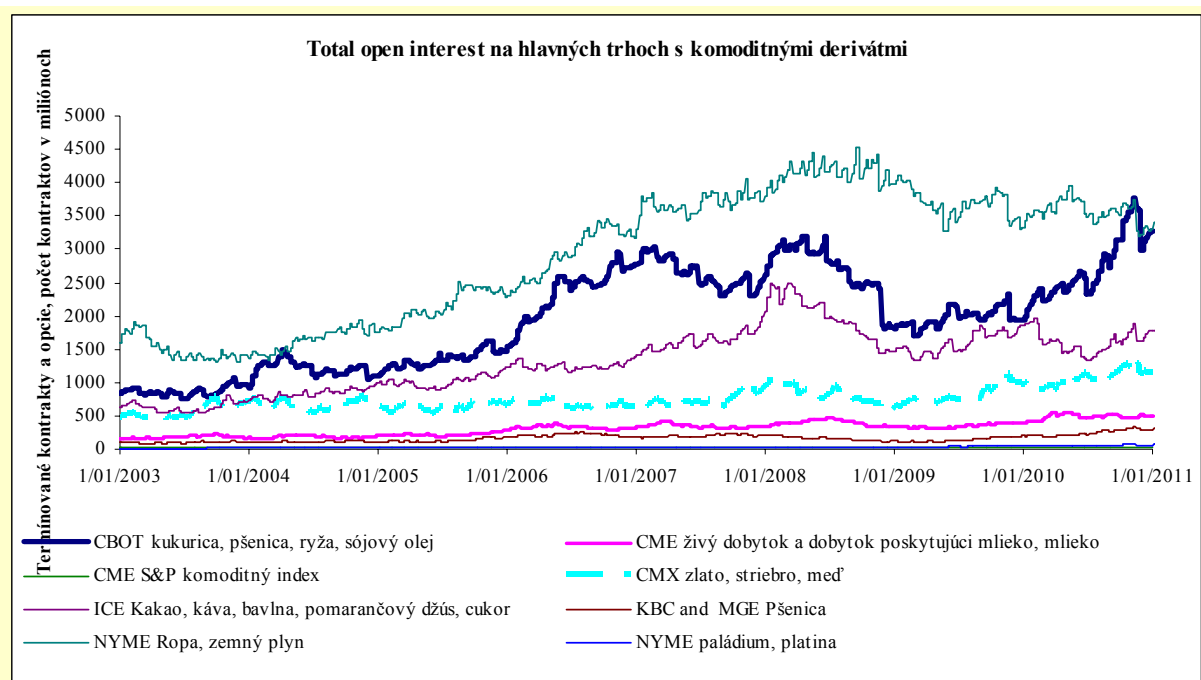
Rastúce obavy na týchto trhoch súvisia s opatreniami, ktoré niektoré krajiny zaviedli s cieľom zaistiť pre domáci priemysel privilegovaný prístup k surovinám vrátane exportných obmedzení. Tieto opatrenia spôsobujú deformácie na globálnych trhoch a vyvolávajú neistotu v súvislosti s pravidelnými tokmi komodít. Takéto opatrenia môžu ovplyvniť rovnako rozvinuté a rozvojové krajiny, keďže takmer žiadna ekonomika nie je úplne surovinovo sebestačná. Najmenej rozvinuté krajiny môžu byť obzvlášť závislé od importu komodít a preto negatívne ovplyvnené absenciou, alebo nedostatkom multilaterálnych predpisov v niektorých oblastiach, ako napríklad exportné clá. Podniky navyše na cenové fluktuácie reagujú odlišným spôsobom, ako napríklad tvorbou rezerv, vyjednávaním dlhodobých zmlúv alebo poistením cenového rizika prostredníctvom termínovaných kontraktov. Niektoré z týchto reakcií môžu zhoršiť nedostatok ponuky.

2.2. Rastúca vzájomná závislosť komodít a súvisiacich finančných trhov

Komoditné deriváty umožňujú producentom a spotrebiteľom poistenie rizík súvisiacich s fyzickou produkciou a cenovou neistotou. Sú tiež v rastúcej miere vnímané ako čisto finančné investície. V tejto súvislosti v súčasnej dobe značne vzrástli investičné toky na trhy s komoditnými derivátmi (pozri graf 1).

Komoditné a finančné trhy sú preto v rastúcej miere vzájomne prepojené a zdieľajú rastúci počet účastníkov, ktorí hľadajú nástroje riadenia rizika a investičné príležitosti. Likvidita, účinnosť a prístupnosť spotových trhov sú posilnené dobre fungujúcimi trhmi s derivátmi a naopak. Adekvátne a spoľahlivé informácie o základných trhových údajoch, ako sú objemy produkcie a spotreby, kapacity sietí a potrubí atď., ako aj objem obchodovanej komodity, sú potrebné pre transparentnú a organizovanú tvorbu cien na spotových trhoch aj trhoch s derivátmi. Trhy s derivátmi však nevyužívajú len obchodné spoločnosti na účely riadenia rizika, ale aj finančné inštitúcie ako súčasť stratégií na rozloženie rizika. Ceny termínovaných komoditných kontraktov (t.j. deriváty, ktoré sú kótované na organizovaných trhoch) často slúžia ako referenčné hodnoty, ktoré ovplyvňujú spotrebiteľské ceny energie a potravín pre spotrebiteľov v EÚ.

Graf 1: Transakcie na trhoch s komoditnými derivátmi (Total open interest – termínované kontrakty a opcie)

Zdroj: U.S. Commodity Futures Trading Commission. (via Reuters Ecowin)

Samotná povaha derivátového kontraktu spočíva v tom, že jeho hodnota závisí od trhovej ceny produktu, ku ktorému sa vzťahuje. To platí najmä v prípade, ak ide o fyzický trh. Ceny komoditných derivátov a základných fyzických komodít sú preto prepojené. Trhy s komoditnými derivátmi preto nemožno vnímať izolovane od komoditných trhov a naopak.

Objasnenie toho, akým spôsobom funguje interakcia medzi finančnými a fyzickými trhmi je však komplexný problém. Zistenie týchto korelácií komplikuje fakt, že nie všetky fyzické trhy majú rovnaké charakteristiky. Vplyv má široké spektrum faktorov. Niektoré sú špecifické pre jednotlivé trhy, a v dôsledku toho pôsobia v jednotlivých sektoroch odlišná trhovú dynamiku. V tomto štádiu je určenie presnej povahy a rozsahu prepojenia medzi procesom tvorby cien na komoditných trhoch a rastúcou dôležitosťou trhov s komoditnými derivátmi ešte viac sťažené kvôli nedostatku transparentnosti na týchto trhoch.

Je jasné, že existuje silná korelácia medzi pozíciami na trhoch s derivátmi a cenami na spotových trhoch. Napriek tomu je náročné v plnej miere zhodnotiť interakciu a vplyv pohybov na trhoch s derivátmi na volatilitu na základných fyzických trhoch. Určenie týchto korelácií komplikuje fakt, že nie všetky fyzické trhy majú rovnaké charakteristiky a v jednotlivých sektoroch pôsobia odlišná trhovú dynamiku. Na prehĺbenie pochopenia tohto vývoja je preto potrebné vynaložiť ďalšie úsilie¹³.

Už v tomto štádiu je však jasné, že úroveň transparentnosti a povinností podávať správy na základných fyzických trhoch a trhoch s derivátmi by mala byť posilnená. Zvýšená transparentnosť a ľahko dostupné informácie o fyzických trhoch investorom umožnia rozhodnúť sa informovane, prispeje k riadnemu procesu tvorby cien a uľahčí odhaľovanie a prevenciu akéhokoľvek zneužívania. Okrem toho však nedávna cenová volatilita ukázala, že pre účastníkov fyzického trhu musia byť zachované možnosti na poistenie cenových rizík. Zároveň však musí byť zaistené podrobné a účinné monitorovanie vývoja na trhu. To je

¹³ Čiastočne už prebieha (pozri časť 3.2) v úzkej spolupráci s príslušnými medzinárodnými partnermi, najmä Spojenými štátmi, s cieľom zaisťovať konzistentnosť regulácie.

dôležité predovšetkým v rozvojových krajinách, ktoré potraviny dovážajú. V tomto kontexte je tiež vhodné uvažovať o ďalších cielených regulačných opatreniach, ako napríklad o zavedení obmedzenia pozícií, pokiaľ je to potrebné.

3. POLITICKÁ REAKCIA EÚ NA VÝVOJ NA KOMODITNÝCH TRHOCH

Na úrovni EÚ bola predložená iniciatíva na zvýšenie dohľadu, integrity a transparentnosti obchodovania na trhoch s energiami¹⁴. Existuje tiež niekoľko iniciatív na zlepšenie fungovania potravinového reťazca a transparentnosti na trhoch s poľnohospodárskymi komoditami. Ako súčasť prebiehajúcich reforiem regulačného rámca pre finančné trhy tiež Komisia uviedla opatrenia na zvýšenie integrity a transparentnosti trhov s komoditnými derivátmi.

3.1. Fyzické trhy

3.1.1. *Energie (ropa, elektrická energia, plyn)*

Komisia preukázala pripravenosť konať na zaistenie riadneho fungovania trhov s energiami vo svojom návrhu na vytvorenie jasných pravidiel zakazujúcich zneužívanie na veľkoobchodných trhoch s elektrickou energiou a plynom, posilnených monitorovacím rámcom pre celú EÚ a novými vykonávacími právomocami pre regulačné orgány v sektore energetiky¹⁵. Tento prístup uľahčí snahu zaistiť, aby boli výhody vnútorného trhu zaistené pre podniky a občanov v Európe, a poskytuje dobrý model pre riešenie problémov, ktoré vyplývajú z nárastu vzájomnej závislosti komoditných trhov a súvisiacich finančných trhov. Navrhované nariadenie o integrite a transparentnosti trhu s energiou¹⁶ poskytne európskym inštitúciám a vnútroštátnym orgánom nástroje na zistenie prípadov zneužitia trhu pri obchodovaní na veľkoobchodných trhoch s elektrickou energiou a plynom:

- Európska agentúra pre spoluprácu regulačných orgánov v sektore energetiky (ACER) bude zodpovedná za monitorovanie s cieľom odhaliť možné prípady zneužitia.
- Obchodníkom sa zakáže využívať interné informácie tak, aby profitovali zo svojich transakcií alebo manipulovali trh prostredníctvom umelého zvyšovania cien na úroveň vyššiu, ako je odôvodnená na základe dostupnosti, produkčných nákladov alebo kapacity na skladovanie či transport energie.
- Bude posilnená spolupráca medzi regulátormi fyzických (ACER) a finančných (ESMA) trhov.

Komisia je odhodlaná zaistiť účinnosť požiadaviek transparentnosti základných údajov na trhoch s plynom a elektrickou energiou tak, aby spĺňali potreby trhu.

¹⁴ Toto oznámenie sa nezaobrá trhom s kvótami v rámci systému EÚ na obchodovanie s emisiami, keďže kvóty nie sú komoditami vo všeobecne chápanom zmysle. Komisia na túto tému predložila oznámenie KOM(2010) 796 „Smerom k posilnenému rámcu pre trhovú dohľad v súvislosti so systémom EÚ na obchodovanie s emisnými kvótami“.

¹⁵ Táto časť sa nezaobrá ostatnými problémami, ktoré súvisia s energetikou, ako napríklad bezpečnosť a zabezpečenie alebo celková konzistentnosť a efektívnosť vonkajšej energetickej politiky EÚ. Zaoberá sa nimi oznámenie Komisie Energia 2020 Stratégia pre konkurencieschopnú, udržateľnú a bezpečnú energetiku [KOM(2010) 639].

¹⁶ Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o integrite a transparentnosti trhu s energiou. KOM(2010) 726, december 2010.

3.1.2. Poľnohospodárstvo a bezpečnosť potravinového reťazca

Vzhľadom na množstvo príčin cenovej volatility na riešenie uvedených problémov neexistuje jediné a jednoduché riešenie. To platí najmä pre poľnohospodársku produkciu, vzhľadom na jej špecifickosť (napojenie na bezpečnosť potravinového reťazca, životné prostredie vrátane závislosti poľnohospodárskej produkcie na životných cykloch, počasí, ročných obdobiach, sanitárnych podmienkach a pôsobení škodcov), ktorá ďalej komplikuje potenciálny dopad politických možností.

Napriek tomu sa jedna kľúčová oblasť činnosti týka zlepšenia informácií o trhoch. Pre poľnohospodársky sektor je k dispozícii množstvo informácií o poľnohospodárskej produkcii, spotrebe a zásobách z verejných zdrojov (WB, FAO/OECD, USDA, EU, ABARE) alebo komoditných subjektov (najmä Medzinárodná rada pre obilniny). Úplne iná je situácia v súvislosti s informáciami o komoditách ako kovy, minerály alebo energie, kde sú trhové informácie majetkom spoločností a k dispozícii ich dáva priemysel. Kvalita a aktuálnosť informácií o vnútroštátnych a regionálnych zásobách potravín a o prognózach produkcie a spotreby potravín by však mohla byť ďalej zlepšená. Skupina G20 požiadala Svetovú banku, aby spolupracovala s ostatnými príslušnými medzinárodnými agentúrami pri vývoji opatrení na zlepšenie informácií o vnútroštátnych a regionálnych zásobách potravín a o prognózach produkcie potravín. Komisia bude túto činnosť plne podporovať.

Vzhľadom na zvýšenú trhovú orientáciu Spoločnej poľnohospodárskej politiky sa transparentnosť vývoja na komoditnom trhu a informácie o nej stali kľúčovými charakteristikami úsilia o zaistenie riadneho fungovania potravinového reťazca.

- Členské štáty pravidelne Komisii zasielajú široké spektrum údajov, ktoré sa uverejňujú na internete¹⁷, a o ktorých sa diskutuje s poradnými výbormi a zainteresovanými stranami.
- Štatistický úrad Komisie s cieľom zvýšiť transparentnosť¹⁸ vyvinul nástroj na monitorovanie cien potravín, pričom v súčasnosti prebiehajú diskusie o možnostiach jeho vylepšenia.
- Útvary Komisie pravidelne pripravujú a publikujú strednodobé výhľady pre hlavné poľnohospodárske komoditné trhy¹⁹.

Komisia vytvorila fórum na vysokej úrovni pre zlepšenie fungovania potravinového reťazca²⁰. Fórum nerieši problém cenovej volatility ako taký, avšak zaoberá sa prenosom vývoja cien v rámci celého dodávateľského reťazca, skúma vzťahy medzi podnikmi, konkurencieschopnosť potravinového priemyslu, logistiku poľnohospodárstva a potravín a nástroj na monitorovanie cien potravín.

Rekordné ceny potravín zvýraznili problém nedostatočných investícií do poľnohospodárstva v mnohých rozvojových krajinách za posledné desaťročia²¹. EÚ v rámci rozvojovej politiky

¹⁷ Pozri napríklad http://ec.europa.eu/agriculture/markets/prices/monthly_en.pdf

¹⁸ Pozri

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/hicp/methodology/prices_data_for_market_monitoring

¹⁹ http://ec.europa.eu/agriculture/publi/caprep/prospects2010/index_en.htm

²⁰ Pozri http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/food/competitiveness/forum_food/index_en.htm

²¹ Menej ako desať afrických štátov splnilo cieľ desať percent verejných investícií do poľnohospodárstva, stanovený v Maputo v roku 2003.

uznala potrebu zvrátiť tento trend. Ako sa uvádza v zelenej knihe EÚ o rozvojovej politike²², môže Únia zohrať dôležitú úlohu pri zmiernení následkov cenovej volatility na najexponovanejšie obyvateľstvo. Komisia už prijala politický rámec pre bezpečnosť potravinového reťazca²³, v ktorom sa uvádza, že by EÚ a členské štáty mali prispieť k zlepšeniu fungovania potravinového trhu na globálnej, regionálnej a vnútroštátnej úrovni, okrem iného prostredníctvom zlepšenia transparentnosti na trhu. To by zahŕňalo podporu posilnenia farmárskych organizácií v rozvojových krajinách, zvýšenie poľnohospodárskej produktivity udržateľným spôsobom, zlepšenie transparentnosti cien a vytvorenie a uplatňovanie regulačných rámcov. Rozvoj poľnohospodárskej produkcie zvýši odolnosť a prispôsobivosť voči cenovým výkyvom.

Napokon je potrebné zlepšiť správu a medzinárodný dialóg v tejto oblasti vzhľadom na to, že jednostranné opatrenia niektorých vlád sú tiež faktorom, ktorý môže ovplyvniť fyzické trhy a spôsobiť cenovú volatilitu.

3.2. Regulácia finančných trhov

O potrebe zvýšenia integrity a transparentnosti na trhoch s komoditnými derivátmi panuje široká zhoda. V súlade s princípmi a závermi G20 preto Komisia spustila niekoľko iniciatív:

- Bol prijatý návrh nariadenia o obchodovaní s mimoburzovými derivátmi²⁴, ktorého cieľom je znížiť systémové riziko a pre regulátorov zlepšiť transparentnosť všetkých derivátov, vrátane komoditných.
- Cieľom prehodnotenia smernice o zneužívaní trhu²⁵ na jar 2011 bude objasniť, aké obchodovanie na komoditných trhoch predstavuje zneužívanie a zaistiť, aby sa na všetky obchodné miesta a transakcie, pri ktorých sa môžu vyskytnúť praktiky zneužívania vzťahovali celoeurópske pravidlá.
- V rámci preskúmania balíkov retailových investičných produktov (PRIPS)²⁶ bude hodnotená potreba prísnejších požiadaviek a vyššej kvality informácií v prípade, keď budú súkromným investorom ponúkané štruktúrované investičné produkty založené na komoditách.
- Smernica o správcoch alternatívnych investičných fondov²⁷ zvýši transparentnosť týchto fondov pre investorov a vnútroštátne dozorné orgány a poskytne lepší náhľad na vplyv týchto fondov na trhy s komoditnými derivátmi.
- Cieľom preskúmania smernice o trhoch s finančnými nástrojmi²⁸ na jar 2011 bude ďalej zlepšiť transparentnosť cien komoditných derivátov a obchodu s nimi prostredníctvom stanovenia podmienok pre prípady, kedy by sa s produktmi založenými na komoditných

²² KOM(2010) 629 „Rozvojová pomoc EÚ v oblasti podpory inkluzívneho rastu a udržateľného rozvoja; Zvyšovanie dosahu rozvojovej spolupráce EÚ“.

²³ KOM(2010) 127 – Politický rámec EÚ na pomoc rozvojovým krajinám pri riešení výziev v oblasti potravinovej bezpečnosti.

²⁴ KOM (2010) 484, 15.9.2010.

²⁵ Smernica 2003/6/ES (Ú. v. EÚ L 96, 12.04.2003).

²⁶ Verejná konzultácia o PRIPS bola spustená 26. novembra 2010, http://ec.europa.eu/internal_market/finservices-retail/investment_products_en.htm#consultation.

²⁷ KOM(2009) 207, 30.4.2009.

²⁸ Smernica 2004/39/ES (Ú. v. EÚ L 145, 30.4.2004).

derivátoch malo obchodovať len na organizovaných trhoch. Bude tiež preskúmaná potreba systematickejších a detailnejších informácií o obchodných aktivitách rôznych typov účastníkov trhu s komoditnými derivátmi, komplexnejšieho dohľadu regulátorov nad pozíciami komoditných derivátov vrátane potreby vymedziť limity pre pozície, pokiaľ je to potrebné.

- Napokon, vytvorenie Európskeho orgánu pre cenné papiere a trhy (ESMA) zaistí konzistentnosť technických predpisov, ktoré sa vzťahujú na tieto trhy a bude dôležité pri posilnení spolupráce s regulátormi jednotlivých fyzických trhov²⁹.

3.3. Interakcia medzi fyzickými a finančnými komoditnými trhami

Opatrenia uvedené vyššie pomôžu zaistiť, aby boli rastúce investičné toky transparentnejšie, zodpovednejšie, a boli v menšej miere schopné narušiť fungovanie komoditných trhov. Komisia však uznáva, že je potrebné lepšie pochopiť interakciu medzi fyzickými a finančnými komoditnými trhami. Na základe uvedených skutočností Komisia:

- bude ďalej analyzovať vývoj na fyzických a finančných komoditných trhoch s cieľom zlepšiť pochopenie vzťahov medzi nimi a podporiť podobné úsilie na celosvetovej úrovni (G20, IOSCO, IEA, FAO, UNCTAD, OECD, IMF atď.).
- podporí ďalšie zlepšenia v oblasti transparentnosti a dostupnosti informácií o fyzických komoditných trhoch, okrem iného prostredníctvom príslušných regulátorov a inštitúcií, s cieľom zaistiť riadne fungovanie týchto trhov.

4. EURÓPSKA INICIATÍVA V OBLASTI SUROVÍN

Okrem vývoja v súvislosti s cenovou volatilitou a interakciou medzi fyzickými a finančnými komoditnými trhami zostáva kľúčovou otázkou fyzické zásobovanie surovinami. Komisia v roku 2008 spustila „Iniciatívu v oblasti surovín“³⁰ (RMI) v ktorej sa zaviedla integrovaná stratégia ako odpoveď na rôzne problémy v súvislosti s prístupom k neenergetickým a nepoľnohospodárskym surovinám.

Iniciatíva v oblasti surovín je založená na troch pilieroch: zabezpečenie rovnakých podmienok pri prístupe k zdrojom v tretích krajinách; zabezpečenie prístupu k surovinám z európskych zdrojov za rovnakých podmienok a zvýšenie efektívnosti zdrojov a presadzovanie recyklovania. Prvkom stratégie je potreba „diplomacie v oblasti surovín“, zakotvená v širších politikách v súvislosti s tretími krajinami, ako sú napríklad presadzovanie ľudských práv, dobrej správy, riešenie konfliktov, nešírenie zbraní a regionálna stabilita. V tejto časti sú skúmané aktuálne výsledky dosiahnuté v súvislosti s určovaním kritických surovín a v oblastiach obchodu, rozvoja, výskumu a recyklovania a efektívneho využívania zdrojov. V časti 5 sú uvedené ďalšie kroky.

²⁹ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1095/2010 z 24. novembra 2010, ktorým sa zriaďuje Európsky orgán dohľadu (Európsky orgán pre cenné papiere a trhy) a ktorým sa mení a dopĺňa rozhodnutie č. 716/2009/ES a zrušuje rozhodnutie Komisie 2009/77/ES (Ú. v. EÚ 331, 15.12.2010, s. 84).

³⁰ KOM(2008) 699 „Iniciatíva v oblasti surovín – zabezpečovanie našich nevyhnutných potrieb pre rast a zamestnanosť v Európe“.

4.1. Vymedzenie kritických surovín

Komisia určila spolu s členskými štátmi a zainteresovanými stranami 14 kritických surovín na úrovni EÚ (pozri prílohu). Zaviedla tiež transparentný, inovatívny a pragmatický metodologický prístup k vymedzeniu „kritickosti“³¹.

Kritické suroviny sú tie, pri ktorých je mimoriadne vysoké riziko nedostatku dodávok počas nasledujúcich desiatich rokov, a ktoré sú mimoriadne dôležité pre reťazec hodnôt. Riziko nedostatku ponuky je spojené so sústredením produkcie do niekoľkých krajín a nízkej politicko-ekonomickej stability niektorých dodávateľských krajín. Toto riziko je často zhoršené nízkou nahraditeľnosťou a nízkou mierou recyklovania. V mnohých prípadoch sú stabilné dodávky dôležité pre ciele klimatickej politiky a pre technologické inovácie. Vzácné zeminy sú napríklad kľúčové pre vysokovýkonné permanentné magnety vo veterných turbínach alebo elektrických vozidlách, pre katalyzátory v autách, dosky plošných spojov, optické vlákna a vysokoteplotné supravodiče. EÚ je úplne závislá na dovoze, pričom Čína má na celosvetovej produkcii v roku 2009 podiel 97 %. Súčasne pre vzácne zeminy neexistuje žiadny komerčne dostupný proces recyklovania alebo nahradenia.

V rámci úsilia o identifikáciu kritických surovín bola tiež odhalená potreba lepších údajov a poznatkov, ako aj potreba pravidelne aktualizovať zoznam surovín, aby bol do úvahy vzatý vývoj na trhu, technologický vývoj (napríklad lítium, hafnium a nikel) alebo nové informácie o environmentálnych vplyvoch materiálu. Okrem toho sa dospelo k záveru, že politické činnosti by nemali byť obmedzené len na kritické suroviny.

4.2. Implementácia obchodnej stratégie EÚ pre suroviny

V rámci obchodnej politiky boli od roku 2008 dosiahnuté viaceré úspechy. Bola definovaná obchodná stratégia EÚ pre suroviny a uverejnená prvá výročná správa³². Do súčasnosti boli dosiahnuté výsledky v troch hlavných oblastiach:

- EÚ navrhla obchodné pravidlá pre exportné obmedzenia (vrátane zákazov, kvót, cieľ a neautomatických exportných licencií) vo všetkých relevantných bilaterálnych a multilaterálnych rokovaniach (napríklad v dohode o voľnom obchode s Kóreou a ustanoveniach o exportných clách na niektoré suroviny vrátane dreva v súvislosti s prístupím Ruska do WTO).
- Komisia v súvislosti s presadzovaním stratégie aj naďalej odstraňovala bariéry primárne prostredníctvom dialógu, avšak v prípade nedosiahnutia pokroku bola pripravená použiť iné nástroje vrátane mechanizmu WTO na riešenie sporov.
- Komisia v súvislosti s dosahom riešila otázku surovín vo viacerých bilaterálnych dialógoch a v rámci OECD. V súvislosti so spoluorganizáciou workshopu, ktorý sa touto otázkou zaoberal na konci roka 2009, bola táto téma zahrnutá do pracovného programu OECD na roky 2011 – 2012.

³¹ „Critical raw materials for the EU“. Správa ad-hoc pracovnej skupiny o vymedzení kritických surovín, jún 2010.

³² GR pre obchod – Raw materials policy – 2009 annual report (<http://ec.europa.eu/trade/creating-opportunities/trade-topics/raw-materials/>).

4.3. Rozvojové nástroje

V rámci 10. ERF sa začali realizovať činnosti najmä v rámci prístupu zameraného na dobrú správu („posilnenie štátov“). Boli tiež financované projekty prostredníctvom infraštruktúrneho fondu EÚ – Afrika, úverov EIB na ťažobné projekty alebo siedmeho rámcového programu v oblasti výskumu a technického rozvoja na geologický prieskum. Komisia tiež podporuje zdravé investičné prostredie prostredníctvom iniciatív ako je technická pomoc špecifická pre jednotlivé krajiny, zameraná na dosiahnutie vyššej transparentnosti príjmov v rámci iniciatívy pre transparentnosť v ťažobnom priemysle, ako aj prostredníctvom činností zameraných na podporu dobrej správy daňových záležitostí³³.

4.4. Nové možnosti vyplývajúce z výskumu, inovácie a zručností

EÚ prostredníctvom siedmeho rámcového programu v oblasti výskumu a technického rozvoja podnikla kroky na rozšírenie vedomostnej základne o súčasných a budúcich zásobách mnohých dôležitých surovín a na podporu ťažobného priemyslu pri poskytovaní nových produktov. V rámci projektu ProMine, spusteného v roku 2009 s rozpočtom 17 miliónov EUR, bude vytvorená prvá celoeurópska satelitná databáza nerastných zdrojov a 4D počítačový modelovací systém určený na pomoc pri určovaní kvality európskych minerálnych zdrojov. Bolo poskytnuté financovanie na projekty zamerané na pokročilé podzemné technológie inteligentnej ťažby, nahradenie kritických surovín ako sú vzácne zeminy a kovy zo skupiny platinových kovov a na koordináciu aktivít v členských štátoch v oblasti priemyselného spracovania nerastných surovín prostredníctvom ERA-NET. Bola poskytnutá podpora na rozvoj konceptu „biorafinérie“, ktorý bude súčasťou úsilia o prípravu nových produktov s vysokou pridanou hodnotou. Dôležitými motormi nového výskumného úsilia v súvislosti so surovinami sú európska platforma pre udržateľné zdroje nerastných surovín a technologická platforma sektora lesného hospodárstva.

Európsky fond regionálneho rozvoja tiež financuje opatrenia zamerané na výskum, inováciu a podporu podnikov v súvislosti so prieskumom a získavaním surovín, kým program Erasmus Mundus pre minerály a životné prostredie (2009 – 2013) podporuje získanie nových zručností v oblasti nerastných surovín.

4.5. Usmernenia o implementácii legislatívy Natura 2000

Komisia v odpovedi na obavy súvisiace s tým, ako riadiť niekedy protichodné ciele pri zaistení vysokej úrovne environmentálnej ochrany v oblastiach Natura 2000 a rozvoj konkurenčných ťažobných činností vytvorila usmernenia o uplatňovaní rozhodovacieho rámca Natura 2000. To napríklad zdôrazňuje, že neexistuje automatické vylúčenie neenergetických ťažobných aktivít v oblastiach Natura 2000 alebo v ich blízkosti³⁴. Komisia tiež poskytla usmernenia, ktoré predstavujú príklady dobrých postupov pri využívaní zdrojov dreva pri zachovaní udržateľnej správy lesov³⁵.

³³ KOM(2010) 163 „Spolupráca s rozvojovými krajinami na podpore dobrej správy v daňových záležitostiach“.

³⁴ http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/guidance_en.htm.

³⁵ Good practice guidance on the sustainable mobilisation of wood in Europe. European Commission, Forest Europe, FAO 2010.

4.6. Vyššia účinnosť využívania zdrojov a zlepšené podmienky pre recyklovanie

Koncept udržateľného využívania prírodných zdrojov sa v rastúcej miere začleňuje do politických iniciatív EÚ na podporu rastu a konkurencieschopnosti³⁶. Členské štáty implementovali rôzne politiky a praktické nástroje na zlepšenie účinného využívania zdrojov. Dôležitým politickým problémom je potreba právne jasnej definície prípadov, keď spracovaný odpad môže byť preklasifikovaný na produkt. Komisia v rámcovej smernici o odpade vypracovala kritériá „stavu konca odpadu“ pre špecifické odpadové toky. Pokročila tiež práca na pravidlách pre železité kovy a hliník, meď, recyklovaný papier a sklo.

Komisia od roku 2008 vyvíja úsilie zamerané na prevenciu ilegálneho exportu alebo uskladňovania odpadu prostredníctvom podpory členských štátov pri implementácii nariadenia o preprave odpadu. Pripravuje usmernenia pre prepravu ojazdených a zošrotovaných vozidiel. Komisia v súvislosti s odpadovými tokmi, ktoré pochádzajú z elektrického a elektronického vybavenia (WEEE), navrhla nový ambiciózny cieľ pre zber, prostredníctvom ktorého by sa zaistilo, že 85 % WEEE toku bude k dispozícii pre spätné získanie obsiahnutých vzácných surovín namiesto ich straty pri nevhodnom spracovaní. Okrem toho navrhla prísnejšie pravidlá pre kategorizáciu zásielok „použitej“ elektroniky a elektrických spotrebičov, ktoré od exportérov takéhoto vybavenia budú vyžadovať dokázanie funkčnosti každého predmetu exportovaného na opätovné použitie.

5. BUDÚCA ORIENTÁCIA INICIATÍVY V OBLASTI SUROVÍN

Aj keď bol pri implementácii iniciatívy v oblasti surovín dosiahnutý značný pokrok, sú potrebné ďalšie zlepšenia. Kľúčový je integrovaný prístup založený na troch pilieroch, keďže každý prispieva k cieľu pre EÚ zaistiť primeraný a udržateľný prísun surovín.

5.1. Monitorovanie kritických surovín

Zabezpečenie dodávok surovín je úlohou predovšetkým podnikov. Úlohou verejných orgánov je zaistiť podnikom vhodné rámcové podmienky, aby túto úlohu mohli splniť. Komisia má, v spolupráci s priemyselnými podnikmi, ktoré sa zaoberajú získavaním, recyklovaním a použitím surovín, v úmysle skúmať potenciál pre cieľové opatrenia, najmä s ohľadom na recyklovanie. V spolupráci s členskými štátmi a priemyselnými podnikmi je tiež pripravená preskúmať pridanú hodnotu a uskutočniteľnosť programu na vybudovanie zásob surovín. Na úrovni EÚ je cieľom programu pre vytvorenie zásob ochrana verejnej bezpečnosti členských štátov a EÚ³⁷. Komisia:

- bude monitorovať problematiku kritických surovín s cieľom určiť prioritné činnosti a preskúma ich v spolupráci s členskými štátmi a zainteresovanými stranami,
- bude pravidelne aktualizovať zoznam kritických surovín najmenej raz za tri roky.

³⁶ Pozri KOM(2011) 21 „Európa efektívne využívajúca zdroje“ – hlavná iniciatíva v rámci stratégie Európa 2020.

³⁷ Smernica Rady 2009/119/ES zo 14. septembra 2009.

5.2. Primeraný a udržateľný prísun surovín z globálnych trhov (pilier 1)

EÚ bude aktívne vykonávať „diplomaciu v oblasti surovín“ s cieľom zaistiť prístup k surovinám, najmä k tým kritickým, prostredníctvom strategických partnerstiev a politických dialógov.

5.2.1. Rozvojová politika a udržateľný prísun surovín z globálnych trhov

Udržateľná ťažba môže a mala by prispieť k udržateľnému rozvoju. Mnohé rozvojové krajiny predovšetkým v Afrike však neboli schopné transformovať surovinové bohatstvo do udržateľného a inkluzívneho rastu. Dôvodom sú často problémy so správou v súvislosti s regulačným rámcom alebo zdanením. Posilnenie správy a transparentnosti, ako aj obchodného a investičného prostredia v sektore surovín je kľúčové pre dosiahnutie inkluzívneho rastu a udržateľného rozvoja v krajinách bohatých na zdroje. EÚ môže prostredníctvom rozvojových politík a v partnerstve s rozvojovými krajinami zohrať kľúčovú úlohu pri vytváraní vzájomne prospešných vzťahov, v ktorých rozvinuté aj rozvojové krajiny budú mať zabezpečený udržateľný prísun surovín a pri využití domácich finančných zdrojov z ťažobného priemyslu na udržateľný rozvoj na podporu cieľov inkluzívneho rastu a stratégií zníženia chudoby.

Komisia sa bude ďalej venovať týmto problémom v kontexte konzultačného procesu v rámci zelenej knihy EÚ o budúcnosti rozvojovej politiky EÚ a rozpočtovej podpory, ako aj vo verejnej konzultácii o podávaní správ podľa krajiny. EÚ podporí partnerské krajiny pri vytváraní komplexných reformných programov, ktoré jasne uvádzajú ciele ako zlepšenie daňových režimov pre ťažobné podniky, alebo posilnenie príjmovej a zmluvnej transparentnosti, alebo posilnenie kapacity využiť príjmy na podporu rozvojových cieľov. Posilnená transparentnosť pomôže spoločnosti všeobecne a národným dozorným orgánom pri vyžadovaní zodpovednosti od vlád a podnikov za platby a príjmy, a tak znížiť úroveň podvodov a korupcie a zaistiť predvídateľnejšie obchodné a investičné prostredie.

Komisia sa v Addis Abebe v júni 2010 dohodla s Komisiou Africkej únie (AUC) na vytvorení bilaterálnej spolupráce v otázkach surovín a rozvoja, založenej na RMI a politike AUC pre ťažbu a minerály, tzv. „African Mining Vision“ z roku 2009. Táto spolupráca sa zameria na tri oblasti: správu, investovanie a geologické poznatky, resp. zručnosti. Podľa spoločnej stratégie Afrika – EÚ na roky 2011 – 2013, ktorá bola dohodnutá na samite Afrika – EÚ v novembri 2010, sa predpokladajú činnosti v súvislosti so surovinami, v rámci Partnerstva pre obchod, regionálnu ekonomickú integráciu a infraštruktúru. EÚ a členské štáty budú na týchto problémoch pracovať spoločne. Komisia navrhuje:

- posilniť európsku finančnú a politickú podporu pre iniciatívu pre transparentnosť v ťažobnom priemysle (EITI) a pomôcť rozvojovým krajinám pri jej implementácii,
- zdieľať najlepšie postupy s medzinárodnými organizáciami ako Svetová banka, MMF a Africká rozvojová banka,
- preskúmať možnosti zlepšenia transparentnosti v celom dodávateľskom reťazci a v rámci koordinácie s kľúčovými obchodnými partnermi riešiť situácie, keď sú príjmy z ťažobného priemyslu používané na financovanie vojen alebo vnútorných konfliktov,
- podporiť zvýšenie miery uverejňovania finančných údajov o ťažobnom priemysle vrátane možnosti prijatia požiadavky podávať správy podľa krajiny. Komisia zohľadní pokrok dosiahnutý Radou pre medzinárodné účtovné štandardy v otázke medzinárodného

štandardu podávania finančných správ pre ťažobný priemysel, ako aj súčasný stav legislatívy v tretích krajinách aktívnych v regióne³⁸,

- podporiť uplatňovanie európskych štandardov podnikmi z EÚ pôsobiacimi v rozvojových krajinách a uplatňovanie referenčného dokumentu o najlepších dostupných technikách a tiež vytvoriť kódex správania pre podniky z EÚ činné v tretích krajinách, ako aj
- podporiť činnosť OECD v súvislosti s náležitou starostlivosťou v ťažobnom priemysle,
- v spolupráci s africkými krajinami pokračovať v hodnotení uskutočniteľnosti ďalšej spolupráce pri geologických prieskumoch obidvoch kontinentov a podporiť spoluprácu v tejto oblasti na multilaterálnych fórach, ako je program UNESCO pre geologické vedy.

Krajiny bohaté na suroviny často trpia nedostatkom dopravnej, energetickej a environmentálnej infraštruktúry, čo obmedzuje ich schopnosť využívať nerastné bohatstvo v prospech svojho obyvateľstva.

Európska komisia, Európska investičná banka (EIB) a ostatné európske inštitúcie financujúce rozvoj budú v spolupráci s africkými štátnymi a regionálnymi orgánmi naďalej hľadať spôsob ako rozvíjať najvhodnejšiu infraštruktúru, spolu s riešením súvisiacich otázok správy. Tieto môžu prispieť k udržateľnému využívaniu zdrojov týchto krajín a uľahčiť prísun surovín prostredníctvom využitia jednotlivých sektorových dialógov na riadenie tohto procesu. Európska komisia predovšetkým bude hodnotiť a) uskutočniteľnosť zvýšeného poskytovania úverov priemyslu (ktoré môže obsahovať prvky grantu) vrátane ťažobných a spracovateľských projektov a najmä podnikom, ktoré sa zaoberajú ďalším spracovaním, b) skúmať možnosť použitia finančných nástrojov, ktoré znižujú riziko pre operátorov na základe záruk podporovaných EÚ aj prostredníctvom Európskeho rozvojového fondu. Už existujúci Trustový fond EÚ a Afriky pre infraštruktúru³⁹ by mohol africkým krajinám pri tejto úlohe tiež pomôcť.

Cieľom rozvojovej politiky by tiež malo byť vytvorenie prepojení medzi ťažobným a miestnym priemyslom prostredníctvom zlepšenia reťazca hodnôt a maximalizácie diverzifikácie. Preto by malo byť podporované budovanie podnikateľských kapacít a uzatváranie obchodných dohôd poskytuje flexibilitu potrebnú na dosiahnutie tohto cieľa. EÚ tiež môže rozvojovým krajinám pomôcť rozšíriť geologické poznatky⁴⁰, aby boli schopné lepšie odhadnúť vnútroštátne rezervy nerastných surovín, na základe očakávaných príjmov z týchto rezerv lepšie plánovať rozpočty a zlepšiť ich vyjednávaciu pozíciu voči ťažobným podnikom.

5.2.2. Posilnenie obchodnej stratégie pre suroviny

Komisia má v úmysle posilniť obchodnú stratégiu pre suroviny⁴¹, ako je uvedená v časti 4.2, v súlade s cieľmi rozvoja a dobrej správy. Komisia sa preto domnieva, že EÚ by mala:

³⁸ Napríklad o náležitej starostlivosti a požiadavkách na predkladanie správ spoločnosťami, ktoré sú súčasťou dodávateľského reťazca, napr. US Dodd Frank Wall Street Reform and Consumer Protection Act.

³⁹ Účelom trustu je podpora cezhraničných a regionálnych infraštruktúrnych projektov v subsaharskej Afrike.

⁴⁰ Projekt AEGOS napríklad spája geologický prieskum EÚ a afrických krajín s cieľom zlepšiť úroveň a kvalitu údajov o zdrojoch, dostupných pre Afriku.

⁴¹ GR pre obchod – Raw materials policy - 2009 annual report.

- pokračovať v rozvoji tematických bilaterálnych dialógov o surovinách so všetkými relevantnými partnermi a rozšíriť diskusie na plurilaterálnych a multilaterálnych fórach (vrátane G20, UNCTAD, WTO, OECD); vypracovať ďalšie štúdie, ktoré poskytnú lepšie pochopenie vplyvu exportných obmedzení na trhy so surovinami a podporia dialóg o ich použití ako politického nástroja,
- otázky surovín, ako sú exportné obmedzenia a investičné aspekty, aj naďalej zahŕňať do rámca prebiehajúcich a budúcich obchodných rokovaní EÚ na bilaterálnej, plurilaterálnej a multilaterálnej úrovni,
- podporovať vytvorenie monitorovacieho mechanizmu pre exportné obmedzenia, ktoré sú prekážkou udržateľného prísunu surovín a pokračovať v odstraňovaní bariér, ktoré narúšajú súvisia s nerastnými surovinami alebo s nasledujúcimi trhmi prostredníctvom dialógu ako preferovaného prístupu, ale v prípade potreby aj s využitím mechanizmu na riešenie sporov,
- v rámci aktivít OECD podporovať zahrnutie príslušných nečlenských krajín do činnosti v súvislosti so surovinami a skúmať ďalšie multilaterálne a plurilaterálne postupy vrátane rešpektovania najlepších postupov,
- využiť nástroje politiky hospodárskej súťaže na zaistenie toho, aby prísun surovín nebol narušený kartelovými dohodami, fúziami alebo unilaterálnou činnosťou zainteresovaných podnikov,
- ďalej konať v súvislosti s uvedenými činnosťami a ďalej analyzovať priority pre suroviny vo vzťahu k tretím krajinám prostredníctvom autonómnych opatrení, bilaterálnych a multilaterálnych rámcov a dialógu, a naďalej presadzovať konzistentnú obchodnú politiku v súvislosti s týmito prioritami.

5.3. Podpora udržateľného prísunu surovín v rámci EÚ (pilier 2)

Stratégia Európa 2020 zdôrazňuje potrebu podporovať technológie, ktoré zvyšujú investície do prírodných zdrojov EÚ. Ťažobný priemysel do tejto kategórie patrí, ale jeho vývoj je brzdený komplikovaným regulačným rámcom a konkurenčným využitím pôdy. Mnohé regulačné problémy v tejto oblasti spadajú do kompetencie členských štátov. Komisia preto jedná najmä ako sprostredkovateľ pri výmene najlepších postupov

Ťažba v EÚ sa tiež musí uskutočňovať v bezpečných podmienkach. To je dôležité pre imidž sektora a je aj predpokladom získania verejného súhlasu. Komisia sa domnieva, že pri podpore investícií do ťažobného priemyslu sú obzvlášť dôležité nasledujúce prvky:

- vymedzenie národnej politiky v oblasti nerastných surovín na zaistenie toho, aby nerastné suroviny boli získavané hospodársky dostupným spôsobom, harmonizovaným s ostatnými národnými politikami na základe princípov udržateľného rozvoja vrátane záväzku pripraviť patričný právny a informačný rámec,
- stanovenie plánu využitia pôdy pre nerasty, ktorý zahŕňa digitálnu geologickú poznatkovú základňu a transparentnú metodológiu pre identifikáciu nerastných zdrojov, dlhodobé odhady regionálneho a miestneho dopytu v dlhodobom horizonte a objasnenie a zabezpečenie nerastných zdrojov (pri zohľadnení iného využitia pôdy) vrátane ochrany pred následkami prírodných katastrof,

- začatie procesu zameraného na autorizáciu prieskumu a ťažby nerastných surovín, ktorý bude jasný, pochopiteľný, poskytne istotu a pomôže zjednodušiť administratívny proces (t.j. zavedenie lehôt, paralelných žiadostí o povolenie a jednotného kontaktného miesta).

Pri plnom rešpektovaní princípu subsidiarity Komisia navrhuje v spolupráci s členskými štátmi zhodnotiť uskutočniteľnosť vytvorenia mechanizmu na monitorovanie činností členských štátov v uvedenej oblasti vrátane ustanovenia indikátorov.

Je tiež dôležité ďalej rozšíriť vedomostnú základňu potrebnú pre účinnú stratégiu pre suroviny. Komisia v krátkodobom horizonte navrhuje spolu s členskými štátmi zhodnotiť rozsah zvýšených synergii medzi vnútroštátnymi geologickými prieskumami, ktoré by umožnili úspory z rozsahu, zníženie nákladov a zvýšenie potenciálu účasti na spoločných projektoch (napr. harmonizovaná databáza nerastov, European Raw Materials Yearbook). V strednodobom horizonte by akékoľvek synergie mali prispieť k rozšíreniu vedomostnej základne koordinovaným spôsobom, pri vzatí do úvahy predovšetkým budúcich príležitostí v rámci programu GMES. V prípade niektorých surovín, ako je drevo, rastúci dopyt po energii z obnoviteľných zdrojov zvyšuje konkurenciu v rámci dopytu. Zvýšenie dopytu nie je vždy kompenzované zodpovedajúcim zvýšením ponuky, čo vedie k vyšším cenám.

Komisia má v úmysle:

- podporiť činnosť UNECE v tejto oblasti štandardizácie v súvislosti s podávaním správ o rezervách a zdrojoch na úrovni EÚ,
- patričným spôsobom analyzovať dostupnosť dreva a recyklovaného papiera pri zohľadnení potenciálneho dopytu zo strany priemyslu súvisiaceho s lesníctvom a sektorom obnoviteľných zdrojov energie (biomasa),
- aj naďalej podporovať zriaďovanie rád pre odvetvové zručnosti na európskej úrovni, ak iniciatíva príde od zainteresovaných strán ako sú sociálni partneri alebo príslušné monitorovacie strediská,
- podporovať výskum a vývoj v hodnotovom reťazci surovín vrátane ťažby, spracovania a substitúcie.

5.4. Zvýšenie efektívnosti zdrojov a presadzovanie recyklovania (pilier 3)

Je potrebné zvýšiť úsilie pri recyklácii, keďže sa zvyšuje celosvetový dopyt po surovinách. Vyššie miery recyklovania znížia tlak na dopyt po primárnych surovinách, pomôžu pri opätovnom použití cenných materiálov, ktoré by inak boli vyhodnené, a znížia spotrebu energie a emisie skleníkových plynov pri ťažbe a spracovaní. Komisia v roku 2011 v rámci hlavnej iniciatívy stratégie Európa 2020 o efektívnosti vyžívania zdrojov predloží plán činnosti pre Európu efektívne využívajúcu zdroje. Stanoví víziu štrukturálnych a technologických zmien do roku 2050, potrebných na dosiahnutie hospodárstva s nízkymi emisiami, ktoré bude efektívne využívať zdroje a bude odolné voči klíme a tiež spôsob, ktorým je možné tento prechod uskutočniť prostredníctvom politik, ktoré prinesú najväčší prospech pre rast, tvorbu pracovných príležitostí a energetickú bezpečnosť v EÚ.

Proces získavania užitočných materiálov z komunálneho odpadu (urban mining) je jedným z hlavných zdrojov kovov a nerastov pre európsky priemysel. Použitie sekundárnych surovín prispieva k efektívnosti využívania zdrojov, zníženiu emisií skleníkových plynov a ochrane životného prostredia. Plný potenciál mnohých z týchto zdrojov však nie je využívaný a aj keď

sa recyklovanie komunálneho odpadu v EÚ zo 10 rokov zvýšilo na dvojnásobok, v situácii v členských štátoch sú veľké rozdiely. Vzhľadom na tlak na zníženie emisií uhlíka, ochranu zdravia človeka a zníženie vonkajšej závislosti je potrebné ďalej riešiť bariéry prevencie a recyklovania. Komisia sa domnieva, že tieto prekážky je možné zaradiť do troch kategórií: „unikanie“ odpadu na sub – štandardné spracovanie v rámci EÚ a mimo nej, prekážky rozvoja recyklačného priemyslu, a nedostatočné inovácie pri recyklovaní.

Lepšia implementácia a presadzovanie existujúcich právnych noriem EÚ o odpade je kľúčová pre podporu Európy, ktorá efektívnejšie využíva zdroje. Komisia preto navrhuje:

- v roku 2012 prehodnotiť tematickú stratégiu predchádzania vzniku odpadu a jeho recyklovania s cieľom vyvinúť najlepšie postupy pri zbere a spracovaní kľúčových odpadov, najmä tých, ktoré obsahujú suroviny s negatívnym dopadom na životné prostredie. V prípade potreby bude zlepšená dostupnosť štatistík recyklácie,
- podporiť výskum a pilotné programy v súvislosti s efektívnym využívaním zdrojov a ekonomické podnety pre recykláciu a systémy zálohovania,
- vykonať ex-post hodnotenie acquis EÚ v súvislosti s odpadmi vrátane zhodnotenia oblastí kde by legislatíva v súvislosti s jednotlivými odpadmi mohla byť zosúladená na zlepšenie koherentnosti. To by zahŕňalo účinnosť opatrení s odstrašujúcim účinkom a postihov za porušenie noriem EÚ v súvislosti s odpadom,
- v roku 2012 prehodnotiť akčný plán o trvalo udržateľnej spotrebe a výrobe s cieľom objasniť, ktoré ďalšie iniciatívy sú v tejto oblasti potrebné,
- analyzovať uskutočniteľnosť vytvorenia nástrojov na ekodizajn, ktoré i) podporia efektívnejšie využitie surovín, ii) zaisťujú recyklovateľnosť a trvanlivosť produktov a iii) podporia využitie sekundárnych surovín v produktoch, najmä v rámci smernice o ekodizajne, ako aj
- vytvoriť nové iniciatívy na zlepšenie konkurencieschopnosti podnikov, ktoré sa v EÚ zaoberajú recyklovaním, najmä prostredníctvom nových, trhovo založených nástrojov, ktoré zvýhodnia sekundárne suroviny.

Problém environmentálneho dumpingu odpadov sa vyskytuje tiež v prípadoch ilegálnej dopravy odpadu do tretích krajín. Komisia s cieľom ďalej posilniť presadzovanie nariadenia o preprave odpadu navrhuje:

- do roku 2011 zaisťovať podrobné a použiteľné inšpekčné štandardy pre odpad v celej EÚ. To umožní prijať v roku 2012 ďalšie kroky s cieľom uľahčiť kontrolu zásielok colnými orgánmi,
- zvážiť možnosť použitia výskumného financovania v rámci FP7 na zlepšenie technológií na zistenie, identifikáciu, sledovanie a lokalizáciu ilegálnych zásielok,
- preskúmať uskutočniteľnosť uplatnenia globálnej certifikačnej schémy pre recyklačné zariadenie na export odpadov na základe environmentálne vhodných kritérií riadenia,

- spolupracovať s členskými štátmi aby sa na základe siete IMPEL⁴² zhodnotila uskutočniteľnosť formálneho mechanizmu na úrovni EÚ na presadzovanie acquis EÚ, budovať na základe .

5.5 Inovácia: prierezový problém

Suroviny sú kľúčovými vstupmi pre konkurencieschopnosť a pre mnohé ekologické technické aplikácie. Inovácia je kľúčom k potenciálu EÚ v tejto oblasti a môže zohrať úlohu pri riešení problémov v rámci troch pilierov iniciatívy v oblasti surovín. V rámci celého reťazca hodnôt vrátane ťažby, udržateľného spracovania, ekodizajnu, recyklovania, nových materiálov, efektívneho využívania zdrojov a plánu využitia pôdy existuje potreba inovácie. Komisia zhodnotí potrebu uzatvorenia inovačného partnerstva pre suroviny v rámci hlavnej iniciatívy stratégie Európa 2020 Inovácia v Únii⁴³.

6. ĎALŠÍ POSTUP

Prístup ku komoditám a surovinám je kľúčový pre udržanie produktívnej kapacity ekonomie a zaistenie prosperity občanov. Tieto komodity a suroviny sú získavané na celom svete a tiež v Európe. Problémom je zaistiť, aby komoditné a surovinové potreby boli splnené spôsobom, ktorý je v súlade so širšími cieľmi pre rozvoj v zdrojových krajinách, ako aj s ochranou životného prostredia, voľným obchodom, a stabilnými trhmi, ktoré nepredstavujú žiadne riziká pre hospodárstvo.

V súvislosti so všetkými triedami komodít a surovín bol zaznamenaný nárast finančnej aktivity. Preto je hlavným politickým cieľom na európskej a medzinárodnej úrovni zaistiť, aby tento vývoj podporoval, a nie blokoval prístup ku komoditám a surovinám. Cieľom je tiež zaistiť, aby nebolo destabilizované európske hospodárstvo alebo hospodárstva rozvojových krajín. Tieto trhy musia naďalej slúžiť reálnemu hospodárstvu prostredníctvom príspevku pri tvorbe cien a poistení trhového rizika.

Ceny komoditných derivátov a základných fyzických komodít sú prepojené. Dynamika ich vývoja vyvracia zavedené paradigmy a pochopenie vývoja komoditných cien sa stáva stále ťažším. Je potrebné posilniť integritu a transparentnosť trhov s komoditnými derivátmi a Komisia sa domnieva, že je potrebné podporovať lepšie pochopenie tohto vývoja. Komisia preto spustila viacero iniciatív v oblasti finančných služieb, ako sa uvádza v časti 3.2 a preskúma potrebu ďalších zlepšení v súvislosti s transparentnosťou a dostupnosťou informácií o fyzických komoditných trhoch. Zvýšená transparentnosť finančných ako aj fyzických obchodných aktivít by regulačným orgánom a účastníkom na trhu mala umožniť lepšie pochopiť interakciu medzi fyzickými a finančnými komoditnými trhmi a pomôcť predísť praktikám zneužívania.

Komisia tiež zváži ďalšie politické možnosti na posilnenie bezpečnosti dodávok potravín. Výsledky činnosti v každej z týchto oblastí sa využijú v rámci aktivít skupiny G20 v tomto roku, najmä v súvislosti s prioritou, ktorú francúzske predsedníctvom priradilo riešeniu komoditných cien a potravinovej bezpečnosti.

⁴² Sieť Európskej únie na implementáciu a presadzovanie environmentálneho práva.

⁴³ KOM(2010) 546

Komisia má tiež v úmysle posilniť implementáciu iniciatívy v oblasti surovín prostredníctvom integrovanej stratégie založenej na troch pilieroch vzhľadom na to, že udržateľný dopyt a prísun surovín je dôležitým aktuálnym problémom. Komisia bude okrem toho prostredníctvom každoročného tematického podujatia poriadat' pravidelné verejné diskusie s cieľom zvýšiť povedomie o budúcich problémoch a oceniť dosiahnutý pokrok.

Príloha

Koncentrácia produkcie kritických surovín a miery recyklácie a substitúcie

Štrnásť surovín uvedených nižšie je kritických, pretože riziko nedostatočnej ponuky a jeho vplyv na hospodárstvo je vyšší v porovnaní s väčšinou ostatných surovín. Vysoké riziko v súvislosti so zásobovaním týmito surovinami vyplýva najmä zo skutočnosti, že vysoký podiel svetovej produkcie pochádza len z niekoľkých krajín: Čína (antimón, fluorit, gálium, germánium, grafit, indium, magnézium, vzácne zeminy, wolfrám), Rusko (kovy zo skupiny platinových kovov), Konžská demokratická republika (kobalt, tantal) a Brazília (niób a tantal). Túto koncentráciu často sprevádza nízka nahraditeľnosť a nízka miera recyklovania.

Suroviny	Hlavní producenti (2008,2009)	Hlavné zdroje importu do EÚ (2007 alebo 2006)	Miera závislosti od importu	Nahraditeľnosť	Miera recyklácie
antimón	Čína 91 %	Bolívia 77 %	100 %	0,64	11 %
	Bolívia 2 %	Čína 15 %			
	Rusko 2 %	Peru 6 %			
	Južná Afrika 2 %				
berýlium	USA 85 %	USA, Kanada, Čína, Brazília (*)	100 %		
	Čína 14 %				
	Mozambik 1 %				
kobalt	Konžská demokratická republika 41 %	Konžská demokratická republika 71 %	100 %	0,9	16 %
	Kanada 11 %	Rusko 19 %			
	Zambia 9 %	Tanzánia 5 %			
fluorit	Čína 59 %	Čína 27 %	69 %	0,9	0 %
	Mexiko 18 %	Južná Afrika 25 %			
	Mongolsko 6 %	Mexiko 24 %			
gálium	neuvádza sa	USA, Rusko (*)	(*)	0,74	0 %
germánium	Čína 72 %	Čína 72 %	100 %	0,8	0 %
	Rusko 4 %	USA 19 %			
	USA 3 %	Hong Kong 7 %			
grafit	Čína 72 %	Čína 75 %	95 %	0,5	0 %
	India 13 %	Brazília 8 %			neuvádza sa
	Brazília 7 %	Madagaskar 3 %			
		Kanada 3 %			
indium	Čína 58 %	Čína 81 %	100 %	0,9	0,30 %
	Japonsko 11 %	Hong Kong 4 %			
	Kórea 9 %	USA 4 %			
	Kanada 9 %	Singapúr 4 %			
horčík	Čína 56 %	Čína 82 %	100 %	0,82	14 %
	Turecko 12 %	Izrael 9 %			
	Rusko 7 %	Nórsko 3 %			
		Rusko 3 %			
niób	Brazília 92 %	Brazília 84 %	100 %	0,7	11 %
	Kanada 7 %	Kanada 16 %			
kovy zo skupiny platinových kovov	Južná Afrika 79 %	Južná Afrika 60 %	100 %	0,75	35 %

	Rusko 11 %	Rusko 32 %			
	Zimbabwe 3 %	Nórsko 4 %			

vzácne zeminy	Čína 97 %	Čína 90 %	100 %	0,87	1 %
	India 2 %	Rusko 9 %			
	Brazília 1 %	Kazachstan 1 %			
tantal	Austrália 48 %	Čína 46 %	100 %	0,4	4 %
	Brazília 16 %	Japonsko 40 %			
	Rwanda 9 %	Kazachstan 14 %			
	Konžská demokratická republika 9 %				
volfrám	Čína 78 % (6,1)	Rusko 76 %	73 %	0,77	37 %
	Russia 5 % (6,5)	Bolívia 7 %			
	Kanada 4 %	Rwanda 13 %			

(*) podlieha silným výkyvom

Poznámka: miera závislosti od importu je vypočítaná ako „čistý import / (čistý import + produkcia v EÚ)“

Zdroj: spracované na základe správy „Critical raw materials for the EU“ ad-hoc pracovnej skupiny o vymedzení kritických surovín v rámci skupiny zaoberajúcej sa dodávkou surovín, jún 2010